

Verlag informatieavond Windpark Oude Buurserdijk

Datum: 4 juli 2024

Tijd: 19:30 – 21:30

Locatie: Eetcafé en zalen Winkelman in Buurse

Aantal aanwezigen: circa 50 mensen (inclusief initiatiefnemers Windpark Oude Buurserdijk)

Energiecoöperatie Haaksbergen (ECH) en Pure Energie hebben zich in dit verslag vooral gericht op de vragen en opmerkingen van bezoekers en welke reactie daarop is gegeven. Het stellen van vragen en opmerkingen besloeg een belangrijk deel van de informatieavond. De presentatie die door de initiatiefnemers is gegeven op de informatieavond, staat op de website van het windpark: [informatie \(windparkoudebuurserdijk.nl\)](https://www.informatie(windparkoudebuurserdijk.nl)).

Matthijs Oppenhuizen (omgevingsmanager Pure Energie) heet iedereen welkom en geeft aan wat het programma is voor deze informatieavond. Vervolgens stelt Matthijs Oppenhuizen initiatiefnemer ECH (Peter Bos en Cor Kraal) en collega Harld Schuldink (projectleider Pure Energie) voor.

Na afloop van de presentatie is er ruimte voor vragen en opmerkingen. Deze vragen worden beantwoord door Peter Bos en Matthijs Oppenhuizen. Hieronder staan de vragen en opmerkingen en welke reactie daarop is gegeven. Eerst wordt de vraag of opmerking weergegeven. De reactie daarop staat steeds achter de zwarte pijl →.

Gestelde vragen / gemaakte opmerkingen

- 1. De bezoeker geeft aan dat bij andere windparken in Groningen en Flevoland door bromgeluid van windmolens mensen in de directe omgeving slapeloze nachten hebben. Artsen waarschuwen hiervoor. Er zijn nog volop onderzoeken bezig, waarom zet u dit door? Ondanks dat deze onderzoeken nog lopen.**
→ Onderdeel van de vervolgstappen die wij gaan zetten, is uitgebreid onderzoek. We nemen hier de actuele kennis in mee. Er is al veel bekend over geluid in relatie tot windmolens, het beeld is genuanceerder dan u nu schetst. We gaan hier graag in de omgevingsraad verder over in gesprek. We lopen met deze stappen niet op de troepen vooruit. Deze stappen – concept NRD opstellen en later onderzoeken uitvoeren - moeten we in elke situatie zetten. Ook de provincie zal dit uitgebreid toetsen met als hamvraag: gaan wij hier aan meewerken? Geluid is hier zeker een aandachtspunt bij en krijgt aandacht bij de vervolgstappen.
- 2. Bent u op de hoogte van de plannen voor een bungalowpark met 250 recreatiewoningen in de omgeving van het beoogde windpark?**
→ Ja, dat zijn we. Uw zorg is serieus, dit nemen wij mee. We hebben daar ook eerder met u over gesproken.
- 3. Hoe bewaakt u de onafhankelijkheid van de onderzoeken? Als dat wordt gedaan door een partij die belangen heeft bij de uitkomst, dan kan dat niet worden gewaarborgd.**
→ Wij gaan hiervoor experts inschakelen, wij voeren de onderzoeken niet zelf uit. Deze onafhankelijke bureaus moeten dat via vaste methodieken doen die wettelijk zijn vastgelegd. De bureaus moeten dat dus serieus doen, ze kunnen daarbij niet marchanderen. Anders zijn zij als bureau ook snel uitgespeeld. De provincie zal dit uiteindelijk ook gaan toetsen. Als

laatste kan het ook zo zijn dat het plan wordt voorgelegd aan de Raad van State en dan wordt dit ook getoetst. Met deze stappen is de onafhankelijkheid geborgd.

4. **U geeft aan dat het beoogde windpark zich bevindt in het voorkeursgebied van de provincie en in het zoekgebied van de gemeente. U geeft aan dat er voor zover bekend geen ruimtelijke belemmeringen zijn. Hoe kan dat? Hoe zit het met de woningen rondom het plangebied? Zijn de mensen volgens u geen ruimtelijke belemmeringen?**

→ Goede vraag. In dit stadium hebben we bepaalde vuistregels die we hanteren. We houden daarbij onder andere bepaalde afstanden aan tot woningen, dat hebben we hier ook gedaan. De gemeente Haaksbergen heeft een soortgelijke scan ook laten uitvoeren, zie daarvoor het haalbaarheidsonderzoek van Bosch & van Rijn. De provincie kijkt daar ook naar als eerste toets, de afstand tot woningen is daar belangrijk in. De provincie ziet onder andere bij dit punt nu geen rood stoplicht.

Het is belangrijk om uit te leggen dat ruimtelijke ontwikkelingen altijd ergens landen waar mensen wonen. Er moet dus een afweging plaatsvinden tussen hinder en effect op de omgeving voorkomen aan de ene kant, maar tegelijkertijd hebben we aan de andere kant duurzame energie nodig. Dit is een belangenafweging. Deze afweging is aan de overheid en in dit geval aan de provincie. Op basis van vuistregels zien wij en de provincie op dit moment geen belemmeringen.

5. **Wat is hier de gehanteerde afstand tot woningen?**

→ Wij hanteren vuistregels. De afstand tot woningen is hier in ieder geval 400 meter tot elke individuele woning. Deze vuistregel wordt ook gehanteerd door adviesbureaus en overheidsinstanties bij initiatieven in deze fase.

6. **In het onderzoek dat in opdracht van de gemeente Haaksbergen is uitgevoerd, is recreatie niet meegenomen. Er liggen zes campings in de buurt, dit is niet meegenomen in het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente. Mevrouw geeft aan dat ze bij een windpark van Pure Energie is geweest in Borger-Odoorn. Daar zijn behoorlijk veel klachten, terwijl mensen daar wonen op een afstand van 700 meter tot de windmolens. Hier gaat u uit van een afstand van 400 meter, dat verwondert mij. Hoe kunt u hierover zo vrij spreken? Daarbij loopt de afhandeling van de klachten in dat gebied erg slecht. Dat maakt mij erg sceptisch. Ik laat mij uitgebreid informeren en ben naar het gebied geweest en heb mensen op straat bevroegd. Een tijd terug heb ik u gesproken aan de deur. U zei toen: “er zijn geen klachten nabij windparken van Pure Energie”. Dit klopt niet, ik heb een hele lijst met klachten. Graag uw reactie.**

→ We hebben elkaar inderdaad gesproken bij uw voordeur. Ik heb toen niet gezegd dat er geen klachten zijn. Het onderzoek van de gemeente gaat in op de afstand tot woningen.

Vraag / opmerking bezoeker: Uit het onderzoek blijkt dat er maar één windmolen zou kunnen komen in de gemeente Haaksbergen. Toen is maar gekozen voor een stille Nordex zodat er meer kunnen komen.

→ Dit beeld herken ik niet, ik heb het onderzoek zelf ook gelezen. Er is een uitgebreid haalbaarheidsonderzoek gedaan door de gemeente, niet door ons. Er is gekeken: waar is ruimte voor windmolens? Het klopt niet dat er maar plek zou zijn voor één windmolen in de gemeente Haaksbergen.

Vraag / opmerking bezoeker: In dat onderzoek is uitgegaan van een Nordex, een type dat als stil is getypeerd. In het windpark dat ik heb bezocht, staat dat type. Ik vroeg mij af: zijn daar

klachten? Het antwoord daarop is: ja, die zijn er. Met elke ontmoeting met de mensen uit de omgeving werd ik wanhopiger. Het tegendeel is mij dus ter ore gekomen. Er is een hele lijst met klachten, daar verwonder ik mij over. Die klachten zijn niet goed afgehandeld.

→ Het haalbaarheidsonderzoek is niet door ons uitgevoerd, maar door de gemeente Haaksbergen. U geeft op basis van dat onderzoek aan dat er slechts één windmolen kan staan in de gemeente Haaksbergen, dit klopt niet.

U noemt het type Nordex dat inderdaad is aangehaald in het onderzoek. Het windpark dat u heeft bezocht is deels van Pure Energie, daar staan inderdaad windmolens van het type Nordex. Het klopt dat daar mensen soms over klagen. Ik ben zelf niet direct betrokken bij de afhandeling van deze klachten. Maar wat ik wel weet, is dat een collega daar serieus naar kijkt: wat kunnen we aan de klachten doen? Wij gaan daar uiterst serieus mee om. Wij hebben als Pure Energie dan ook niet voor niets een eigen beheerafdeling. Ik zal tijdens de eerste fase (tot en met bouw) het aanspreekpunt zijn. Later zal de beheerafdeling van Pure Energie dit overnemen. Als er iets is, adviseren wij u contact met ons op te nemen. Misschien doet de windmolen iets wat de windmolen niet hoort te doen, dan kunnen wij ernaar kijken en dat mogelijk snel oplossen.

Belangrijk om hierbij te melden: helemaal geen hinder, is net als bij andere ruimtelijke ontwikkelingen, niet mogelijk. Het is een afweging: aan de ene kant hinder voorkomen, aan de andere kant de ontwikkeling mogelijk maken. Denk bijvoorbeeld aan een snelweg, deze hebben we nodig om van A naar B te komen. Dit gaat gepaard met enige vorm van hinder. We accepteren als maatschappij een bepaald percentage aan hinder om een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken, dit ligt vast in wet- en regelgeving. De overheid, in dit geval de provincie Overijssel, gaat deze ontwikkeling toetsen en vraagt zich daarbij af: is dit acceptabel of niet? Wij willen dit als initiatiefnemers op een zorgvuldige manier oppakken.

7. Jullie zetten hier windmolens neer die nog niet onderzocht zijn. De bezoeker verwijst naar een windmolen die staat op de Maasvlakte. Deze windmolen is bedoeld voor op zee en zo ook gecertificeerd. Dit soort windmolens komen hier ook te staan, de bezoeker verwijst naar de bandbreedte.

→ Er staat inderdaad een grote windmolen op de Maasvlakte. Deze windmolen is echter niet relevant voor dit project, deze is namelijk bedoeld voor op zee. Deze kunnen niet vergeleken worden met windmolens die op land worden toegepast.

In de vergunning wordt vastgelegd welk effect het windpark mag hebben op de omgeving. Hoe groot de windmolens uiteindelijk worden en hoeveel er worden geplaatst, is daarbij niet relevant. We moeten ongeacht het aantal en de hoogte van de windmolens voldoen aan de norm. We moeten dit onderbouwen met de onderzoeken waarin de uiterste situatie wordt onderzocht. Het windmolentype is daarin niet relevant. We gaan nu uit van een bandbreedte, uiteindelijk kiezen we een type die past binnen de bandbreedte en die voldoet aan de norm. Waarom kiezen we voor een bandbreedte? Dit komt omdat er tijd tussen zit nadat de vergunning is verleend en bouw van het windpark kan beginnen. Iemand die het windpark absoluut niet wil, kan naar de Raad van State stappen. Stel dat de Raad van State zegt dat het windpark er toch kan komen, dan zijn we mogelijk jaren verder en zijn er wellicht betere types op de markt beschikbaar.

De bandbreedte die we hebben gekozen, hebben we grotendeels overgenomen uit het onderzoek ten behoeve van de nieuwe landelijke normen dat in opdracht van de Rijksoverheid is uitgevoerd. De landelijke normen zijn zoals u wellicht weet al geruime tijd buiten werking. Deze normen bepaalden hoeveel slagschaduw en geluid een windmolen maximaal mocht veroorzaken. Er wordt hard gewerkt aan nieuwe normen. In dit onderzoek is

een bandbreedte gehanteerd door de overheid, hier sluiten wij bij aan. Tenslotte, voordat windmolentypes op de markt komen, moeten ze uitgebreid worden gecertificeerd. Ze komen niet zo maar op de markt.

8. Gaan jullie de windmolens ook testen? Of zijn wij proefpersonen?

→ Het testen ligt in eerste instantie bij de fabrikant. De fabrikant moet de windmolens aan de voorkant, dus voordat ze mogen worden geplaatst, testen. De windmolens zullen dan ook worden gecertificeerd. Wel zijn wij – Pure Energie – steeds vaker gewend om na plaatsing van een windmolen zelf nogmaals te testen of de windmolen inderdaad doet wat is toegezegd.

9. Er waren toch klachten (bezoeker refereert aan het windpark dat ze heeft bezocht)? Hoe kan dat als de fabrikant zijn werk doet?

→ Dit ligt genuanceerder. Soms doet een windmolen niet wat de windmolen zou moeten doen, dit is een genuanceerd verhaal.

Vraag / opmerking bezoeker: Er is een lijst met klachten.

→ Dit ligt genuanceerder. Bijvoorbeeld persoonlijke omstandigheden kunnen daarin ook een rol spelen.

10. Meten is weten en bijzijn is meemaken. Waar staan windmolens die wel relevant zijn? Zijn die er? Heeft u een adres? Dan kan ik daar gaan kijken.

→ Ja, deze staan in de Flevopolder. Deze windmolens hebben een tiphoogte van omstreeks 250 meter en zijn hiermee behoorlijk vergelijkbare windmolens.

Vraag / opmerking bezoeker: Zijn deze windmolens representatief?

→ Ja.

11. Geldt er een afstandsnorm tot natuurgebieden? Er liggen veel natuurgebieden in de directe omgeving van het beoogde windpark. In de natuurgebieden is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd, dat zou dan veel geldverspilling zijn. Is er een afstandsnorm tot natuurgebieden?

→ Nee, er geldt geen specifieke afstandsnorm tot natuurgebieden. De provincie heeft wel beleid, windmolens mogen bijvoorbeeld niet in een Natura2000-gebied staan. De door ons beoogde windmolens staan niet in zo'n gebied, maar op agrarische gronden. We moeten wel uitgebreid ecologisch onderzoek doen. In de NRD en MER zal hier uitgebreid aandacht voor zijn. Vraag die daarbij centraal staat: wat is het effect van windmolens op de natuur? Is dit binnen de regels? Als de uitkomst uit het onderzoek is, dat dit niet zo is, dan moeten wij kijken of met maatregelen er wel kan worden voldoen aan de normen. Er is dus bestaande wet- en regelgeving waaraan wij moeten toetsen, met name de Wet Natuurbescherming.

12. De gemeenteraad van Haaksbergen heeft een geluidsnorm afgesproken. Gaat u zich aan deze norm houden?

→ Nee. De gemeenteraad heeft gesteld dat ongeacht de norm die dan geldt, het geluidsniveau drie decibel lager moet zijn. Wij gaan daar niet bij voorbaat aan voldoen. Wij zijn daar heel duidelijk in, wij gaan daar niet zo maar in mee. Om de volgende redenen: allereerst is de provincie het bevoegd gezag. Daarnaast moeten we alle onderzoeken (waaronder geluid) nog laten uitvoeren. Daar zal uit blijken wat haalbaar is. De gemeente heeft verder geen enkele onderbouwing gegeven voor deze strengere norm.

Vraag / opmerking bezoeker: Ik heb begrepen dat deze norm kan, daar is over nagedacht.

Onder andere een jurist heeft daar naar gekeken.

13. In Buurse is best veel spanning, de Stichting Belangengemeenschap Buurse (SBB) is hierdoor al omgevallen. Deze dynamiek kan een rol gaan spelen in het beheren van het omgevingsfonds. Wie beheert dat potje met geld? Beheert de ECH dat? Of gaan jullie dat heel eerlijk doen?

→ In deze fase kan dat wellicht best wel spannend zijn. Vaak vindt het gesprek over het omgevingsfonds plaats als duidelijker is dat het windpark er komt, bijvoorbeeld rond of na vergunningverlening. Soms kan het omgevingsfonds beheerd worden door een bestaande organisatie, bijvoorbeeld door een dorpsraad. Het kan ook zo zijn dat er bijvoorbeeld een nieuwe stichting wordt opgericht, daar zijn goede ervaringen mee.

Vraag / opmerking bezoeker: Ik wil dat het duidelijker wordt neergezet. Met het fonds zouden jullie als initiatiefnemers niks mee te maken moeten hebben. Daar kunnen we nu al mee aan de slag. Anders krijgen we daar weer spanningen over.

→ Dat is een prima idee. Eigenlijk willen wij zo min mogelijk bepalen over het fonds. Wij vinden het wel belangrijk dat vooraf de kaders helder zijn en dat iedereen vooraf zijn of haar zegje mag doen over waar en waaraan het fonds wordt besteed en hoe het wordt beheerd. Daarna kan het fonds worden beheerd door een stichting of een soortgelijke entiteit. De omgeving heeft daar een bepalende stem in. De SBB kan inderdaad mogelijk geschikt zijn als beheerder, als de omgeving en SBB dat wil.

Wij hebben over de besteding van het fonds nog niks bepaald, zie daarvoor ook onze eerdere nieuwsbrieven die we hebben verstuurd. ECH en Pure Energie stellen dat fonds ter beschikking, de omgeving bepaalt wat daarmee gebeurt. Het gesprek hierover kunnen we aangaan in bijvoorbeeld de omgevingsraad. Dat gesprek kunnen wij helpen faciliteren. Dit sluit ook aan wat wij altijd hierover hebben gecommuniceerd.

14. Gaat u voldoen aan de nieuwe landelijke normen? En gaat u voldoen aan de Haaksberger-norm (hiermee wordt het amendement bedoeld dat door de gemeenteraad van Haaksbergen is aangenomen met de strekking dat het geluidsniveau ongeacht de norm drie decibel lager moet zijn)? De bezoeker geeft aan dat onder de Haaksberger-norm uitgebreid onderzoek ten grondslag ligt.

→ De landelijke normen zijn er op dit moment niet. Er wordt gewerkt aan nieuwe landelijke normen, deze zijn in concept gepubliceerd. Daar zijn veel zienswijzen op binnen gekomen, deze zienswijzen worden nu verwerkt. Er is gecommuniceerd door de Rijksoverheid dat deze nieuwe normen op 1 juli 2025 van kracht zullen zijn. De planning is echter al vaker behoorlijk opgeschoven, dat gaat wellicht nu weer gebeuren. Er is ook een ander spoor mogelijk, namelijk aan de slag met locatie specifieke normen. Hierbij horen dezelfde stappen die we de komende tijd zetten, dit moeten we ongeacht de situatie altijd doen. Of de landelijke normen dan wel de locatie specifieke normen als uitgangspunt wordt genomen, is daarbij niet relevant. De provincie volgt deze lijn ook. De gedeputeerde heeft het volgende gezegd: bij nieuwe plannen gaan we in principe voldoen aan de nieuwe landelijke normen, tenzij er op een eerder moment een beslissing nodig is. Dan wordt het spoor van locatie specifieke normen gevolgd.

15. Gisteren was er een bijeenkomst over het windbeleid van de provincie. De gedeputeerde heeft gezegd dat de nieuwe landelijke normen zullen worden gehanteerd. U zit hier fout.

→ Dat zullen we zien.

16. Wij wonen in de Broekheurne. Het gaat vanavond alleen maar over Buurse. Geldt het omgevingsfonds ook voor ons?

→ De ECH is in principe opgericht voor de gemeenschap van Haaksbergen. Echter denken we voor dit project grenzeloos. We zijn in overleg met de energiecoöperatie in Enschede hoe we hier exact handen en voeten aan kunnen geven. Dat geldt ook voor het omgevingsfonds. We redeneren vanuit de omgeving, niet vanuit grenzen. Oftewel, de gemeentegrens is niet bepalend voor de mogelijkheden voor financiële participatie.

17. Dat omgevingsfonds is bestemd voor een heel groot gebied, namelijk voor het gebied ter grootte van het gebied van 10 x de tiphoogte rondom het plangebied. Komen er meerdere fondsen? Hoe komt u bij deze afstand?

→ U haalt wat zaken door elkaar. De afstand van 10 x de tiphoogte is puur een richtlijn voortkomende uit een uitspraak van de Raad van State. Woont u binnen een afstand van 10 x de tiphoogte van het plangebied, dan wordt uw beroep in behandeling genomen door de Raad van State. Dit heeft niet zo zeer met de effecten te maken, dit heeft de Raad van State voor zichzelf zo bepaald. Voor dit soort projecten wordt dit nu in het land vaak gehanteerd als vuistregel om te bepalen wat de omgeving is, want dat is altijd een vraagstuk. Wij volgen daarin deze richtlijn. Voor de besteding en het beheer van het omgevingsfonds gaan wij graag in gesprek. Daar geldt geen wet voor en ook geen vuistregels zoals een afstand van 10 x de tiphoogte. Dat willen we juist bespreken.

18. U geeft aan dat het fonds een duur kent van 15 jaar. Is de windmolen dan afgeschreven?

→ Nee, dit is enkel de duur van de afdracht van de initiatiefnemers aan het omgevingsfonds.
Vraag / opmerking bezoeker: Waar is deze 15 jaar op gebaseerd?

→ Dit is gebaseerd op de gedragscode Wind op Land, daar komt deze richtlijn vandaan. De duur van het omgevingsfonds is gelijk getrokken aan de looptijd van de SDE++ subsidie. Deze subsidie kent een maximale looptijd van 15 jaar. Deze subsidie geeft zekerheid over de inkomsten van het windpark. Met deze subsidie gedurende de eerste 15 jaar kunnen we ook zeker toezeggen dat we deze afdracht aan het omgevingsfonds kunnen doen. Na 15 jaar zijn we overgeleverd aan grillen van de elektriciteitsmarkt. Het is daarom voor deze periode niet mogelijk om hier toezeggingen over te doen.

19. Het omgevingsfonds is dus de financiële compensatie vanuit de initiatiefnemers?

→ Nee, er lopen meerdere sporen. De helft van het windpark kan via de ECH in lokale handen komen. Mensen kunnen mee-investeren en zo rendement behalen. Indien er extra geld overblijft, kunnen leden samen bepalen wat ze hier mee doen. Uitgangspunt is om dit zo lokaal mogelijk in te zetten.

20. De ECH financiert een deel (50%) mee, de provincie betaalt dat toch? Wij hebben dat eigenlijk betaald met zijn allen. Dit suggereert een situatie waarbij het geld binnen dezelfde organisatie circuleert, wat vaak wordt omschreven als 'van de ene zak naar de andere'.

→ De ECH heeft de voorfinanciering voor de onderzoeken geregeld. Die heeft de energiecoöperatie gefinancierd gekregen via het Energiefonds Overijssel (EFO). Als het windpark er uiteindelijk komt, dan zal de energiecoöperatie deze lening terug moeten betalen. De ECH krijgt het geld dus niet, maar moet dat inclusief rente en succes fee terug

betalen. Als het windpark er uiteindelijk niet komt, dan wordt deze lening kwijt gescholden. Pure Energie krijgt deze voorfinanciering vanuit het EFO niet. De energiecoöperatie bestaat uit vrijwilligers, daar zijn dit soort regelingen voor bedoeld. De energiecoöperatie kan zo voor 50% risicodragend meedoen in het hele traject.

21. U heeft het over risico. Lopen wij dat ook als wij straks mee-investeren?

→ De voorfinanciering vanuit EFO is voor het ontwikkeltraject, dan worden de ontwikkelrisico's gelopen. Als het windpark mag worden gebouwd, dan is daar het moment dat leden kunnen mee-investeren. Dan is het risico lager. Het idee is dat het voor zoveel mogelijk mensen mogelijk wordt om mee te investeren, ook voor particulieren die niet zoveel ervaring hebben met risicovolle investeringen. Daarom wordt dat het moment dat mensen kunnen mee-investeren. Daarbij hebben wij als energiecoöperatie een grote zorgplicht.

Vraag / opmerking bezoeker: Wat als rendement negatief is?

→ Dan wordt het windpark niet gebouwd. De business case wordt vooraf bepaald, deze moet kloppen.

Vraag / opmerking bezoeker: Hoe bent u daar zo zeker van? In de krant stond bijvoorbeeld dat de zonnepanelen dit jaar 15% minder rendement hebben dan normaal, vanwege de weinige zonuren.

→ Doorgaans reflecteren de opbrengsten van operationele windparken de voorafgaande berekeningen. Het weer kan inderdaad verschillen. Het ene jaar is het wat zonniger, het andere jaar is er wat meer wind. Dit verschilt per jaar. Het is goed om te weten dat wij aan de voorkant een hele gerichte opbrengstmeting uitvoeren, waarbij wij corrigeren aan de hand van winddata van de afgelopen 30 jaar. Daarnaast hebben we straks externe financiers nodig om de windmolens te bouwen. Deze financiers stappen niet zo maar in een project en willen aan de voorkant dan ook zoveel mogelijk zekerheid dat wij de lening kunnen terugbetalen.

Vraag / opmerking bezoeker: Hebben jullie straks genoeg geld om de lening aan de leden terug te betalen?

→ Als we gaan bouwen, staan de stoplichten op de groen. We kunnen dan slechte jaren opvangen.

22. U heeft het over de business case, kunt u deze business case delen? Is het mogelijk om deze business case op de projectwebsite te plaatsen? Dan is het voor iedereen helder.

→ Deze business case is er nog niet, wij hebben daar nog geen inzicht in. Dit is pas veel later in het traject aan de orde, namelijk op het moment dat de leden van de ECH kunnen mee-investeren. We proberen dit zo laagdrempelig mogelijk vorm te geven. We kunnen nu wel een business case maken, maar dat zegt niks. Dit geeft geen enkele garantie. Wat gaan de elektriciteitsprijzen in de toekomst doen bijvoorbeeld? We gaan voor dit soort projecten uit van ruimtelijke mogelijkheden. Als we geen rode stoplichten zien, gaan we door. Dat is voor ons voldoende zekerheid om een volgende stap te zetten.

23. Hoe zit het met het voorfinancieren?

→ Vlak voor de bouw moet, om de windmolens te kunnen kopen en bouwen, een deel vreemd vermogen worden opgehaald bij de bank. Er moet daarnaast een deel eigen vermogen in. Dit benodigde eigen vermogen haalt ECH voor het deel van ECH op bij de leden.

24. U had het over de grillen van de elektriciteitsmarkt. Hoe zit dit de eerste 15 jaar dan?

Spelen deze grillen dan niet?

→ Goede vraag. Deze grillen spelen dan in principe niet. Zoals het nu in Nederland is geregeld, kan voor de eerste 15 jaar een beroep worden gedaan op de SDE++ subsidie. Dit is een prijsgarantie per opgewekte kWh. Bij een hoge elektriciteitsprijs op de markt wordt er geen subsidie uitgekeerd, de subsidie is hiermee een vangnet. De bedragen behorende de subsidie zijn de afgelopen jaren sterk verlaagd, de overheid werkt er aan om deze regeling binnen afzienbare tijd af te schaffen. Dit maakt het wel spannender. Een business case uitrekenen op dit moment heeft daarom geen zin. We moeten dus best wel goed kijken hoe we in de toekomst dit windpark financieel goed kunnen rond rekenen.

Vraag / opmerking bezoeker: Ik heb gelezen dat de windparken zonder subsidie na 15 jaar verlies draaien.

→ Dat is mij niet bekend, ik herken dat niet. Als elektriciteitsprijzen op de markt hoog zijn, dan draaien de windparken goed. De afgelopen jaren waren de prijzen op de elektriciteitsmarkt erg hoog, daardoor waren er veel inkomsten voor de exploitanten van de windmolens. Maar de jaren daarvoor was de prijs erg laag en kan inderdaad er een slecht jaar tussen zitten voor de windpark. De markt wordt grilliger, dat hoort er bij.

25. Kennen de windmolens een levensduur van 15 jaar?

→ Nee, de levensduur van moderne windmolens is circa 25 tot 30 jaar. Daarna worden de windmolens verwijderd, dit hebben we als Pure Energie vaker gedaan. We hebben al meerdere generaties windmolens in de Flevopolder verwijderd. We kunnen dan niet zo maar nieuwe windmolens neerzetten op dezelfde plek. Als hier sprake van is, dan moeten we een hele nieuwe procedure door. We kunnen ze – plat gezegd – niet zo maar van de sokkel halen en nieuwe windmolens op dezelfde plek neer zetten. Dan is een nieuwe beslissing van de overheid nodig. In de business case houden we rekening met het opruimen van de windmolens, hier wordt geld voor gereserveerd.

26. In Flevoland is er een Bisfenol A probleem door de windmolens. Het RIVM probeert data te achterhalen bij fabrikanten van windmolens die bedoeld zijn voor op zee. Dit lukt niet, fabrikanten willen deze informatie niet delen vanwege bedrijfsgevoeligheid. Voor ons is dit heel belangrijk, welke stoffen zitten er in de windmolens? Delen jullie dit dan niet onder de noemer van bedrijfsgevoelige informatie?

→ Er zijn in Flevoland vragen gesteld over Bisfenol A, maar de huidige gegevens hebben de vermeende effecten niet bevestigd. U koppelt meerdere dingen aan elkaar. Er zijn inderdaad vragen gesteld over Bisfenol A, het ligt echter veel genuanceerder dan u nu schetst. U trekt het naar bedrijfsgevoelige informatie, dat woord hebben wij gebruikt in het kader van de omgevingsraad en dat gaat over gegevens van ons als initiatiefnemers en niet van de fabrikant van windmolens. Dit is iets totaal anders.

Vraag / opmerking bezoeker: Neemt u wel uw verantwoordelijkheid?

→ De eerste verantwoordelijkheid ligt bij de fabrikant en leverancier van de windmolens. Wij toetsen deze gegevens ook. Wellicht komt er nieuw beleid met strengere eisen, dan moeten wij daar aan voldoen. Wij nemen ook onze eigen verantwoordelijkheid. Wij gaan uit van de laatste gegevens en nemen dit soort signalen serieus.

27. Ik wil graag weten hoe hoog 280 meter is en met welke gezondheidsproblemen dit gepaard gaat?

→ We hebben verscheidende visualisaties gemaakt, dat kan nog steeds. Ook op afspraak. Zo zijn we bij verschillende omwonenden langs geweest voor het maken van visualisaties. Over

de effecten van windmolens kunnen we uitgebreider doorspreken in bijvoorbeeld de omgevingsraad. Daar zal veel informatie op tafel komen. Daarom is onze oproep: doe daar vooral aan mee. Uiteraard is het ook mogelijk om los van de omgevingsraad in persoonlijk gesprek met ons te gaan.

28. U was net de pot van het omgevingsfonds aan het verdelen. De bezoeker gaat vervolgens kort in op planschade.

→ Deze opmerking werp ik verre van mij. Wij willen de omgeving een grote stem geven in het omgevingsfonds, ik ben hier helemaal niks aan het verdelen.

Iedereen heeft het recht om een verzoek tot planschade in te dienen. Onder de nieuwe Omgevingswet heet dit nu nadeelcompensatie. Dit is een wettelijke regeling. Indien u van mening bent dat u hier recht op heeft, kunt u een verzoek doen. Bij een valide claim, komt het tot een uitkering. U loopt wel altijd een deel eigen risico.

Vraag / opmerking bezoeker: In de praktijk is dat anders, dan wordt enkel gekeken naar de WOZ-waarde.

→ Dat werkt anders.

29. De bezoeker wijst naar een voorbeeld in de gemeente Emmen, daar staan windmolens op een afstand van 450 meter tot een camping. De camping is leeggelopen na de komst van de windmolens. De bezoeker geeft aan dat hij zelf wel verwacht te wennen aan de windmolens. Hij vergelijkt dit met iemand die naast een spoor woont, diegene is gewend geraakt aan het geluid dat hiermee gepaard gaat. Echter de mensen die hier komen voor het kamperen, komen hier voor de rust en voor slechts een kortere periode. De bezoeker geeft aan de wethouder van de gemeente Haaksbergen zou hebben gezegd dat hij hiervoor speciaal een bijeenkomst wil beleggen. Dit is niet gebeurd. Als dit zo door gaat, hoe moeten wij dan doorgaan? Niemand is blij met de windmolens. Campings nabij bestaande windmolens worden in Nederland massaal verkocht, recreanten komen niet meer naar deze campings.

→ We weten dat in dit gebied veel recreatie plaats vindt, dit krijgt in de onderzoeken aandacht. We zetten nu een eerste stap. De vraag die hier bij hoort, is: kan het hier verantwoord? Het karakter van de omgeving wordt hierin meegewogen.

Vraag / opmerking bezoeker: Geldt nadeelcompensatie ook voor mij? In het geval het aantal bezoekers terugloopt.

→ Hiervoor geldt dezelfde systematiek als bij woningen. Eventuele schade vanwege de komst van de windmolens zal moeten worden aangetoond. Als hier sprake van is, heeft u recht op nadeelcompensatie.

30. De bezoeker richt zich speciaal tot de ECH. In hoeverre zijn jullie in gesprek met de gemeente?

→ Wij zijn geen onderdeel van gemeente Haaksbergen. Wij zijn vrijwilligers die daar volledig los van staan. Wij zijn opgericht door en voor Haaksbergenaren. De ECH zet zich niet in voor de gemeente Haaksbergen, maar voor haar inwoners. De leden bepalen wat er met de opbrengsten van de energiecoöperatie gebeurt. Inwoners die dichtbij het project wonen, krijgen voorrang bij de investeringen. Dit geldt ook voor inwoners uit het Enschedese deel.

31. Het is vanavond veel gegaan over de hoogte van windmolens. Voor mijn gevoel wordt hier alleen het aspect maximaal financieel rendement meegenomen. Denkt u ook aan de buurt?

Hoe is met de bandbreedte geborgd dat er niet nog grotere windmolens worden geplaatst?

→ We kiezen niet zo maar voor deze afmetingen. Dit is ingegeven door Rijksbeleid. De SDE++ subsidie is de afgelopen jaren hard afgebouwd, dit is de trend die de Rijksoverheid heeft ingezet. Wij denken daarom dat we uitkomen bij een windmolen aan de bovenkant van de bandbreedte. Belangrijke vraag hierbij is: produceren grotere windmolens meer hinder? Dit aspect kunnen we goed tijdens de onderzoeken met elkaar vergelijken. Zit er verschil tussen kleinere en grotere windmolens qua effecten? Hierover is al veel bekend. Er is geen verband tussen een grotere windmolen en de mate van hinder.

Vraag / opmerking bezoeker: Het is verrassend dat er vergunningen worden afgegeven met grote marges. Bij windmolens wordt meestal een handleiding geleverd met informatie over mogelijke overlast en dergelijke. Wordt dat in dit windproject ook meegenomen?

→ In de vergunning worden kaders vastgelegd waaraan voldaan moet worden en dit zijn juist de kaders die bescherming bieden aan omwonenden. Bij de keuze van het definitieve type windmolen moeten we alsnog met onderzoek aantonen dat we met dat specifieke type voldoen aan de gestelde normen in de vergunning. We houden ons aan deze normen.

32. De bezoeker richt zich tot de ECH en haalt het eerder beschreven amendement van de gemeente aan (drie decibel lager dan de norm). Willen jullie je wel houden aan dit beleid van de gemeente? Gaan jullie wel een bouwvergunning aanvragen die voldoet aan beleid van de gemeente?

→ De provincie is het bevoegd gezag, daar conformeren we ons aan. We zijn geen onderdeel van de gemeente Haaksbergen. De provincie is het bevoegd gezag. De gemeente heeft daar overigens bewust voor gekozen. De gemeente heeft bewust niet om de bevoegdheid gevraagd aan de provincie. Dat betekent dat de provincie de beslissingen neemt.

33. Blijven de fundering na afloop van de exploitatieperiode in de grond zitten?

→ De fundering gaat volledig weg.

Vraag / opmerking bezoeker: Is dat echt zo?

→ Ja, de fundering gaat na afloop volledig weg.

34. De bezoeker is benieuwd naar de onderzoeklast, zijn de onderzoeken enkel theoretisch met behulp van bijvoorbeeld Excel of vinden er metingen in het veld plaats?

→ Het merendeel van de onderzoeken vindt plaats aan de hand van berekeningen. Hier worden wel de omgevingsaspecten in meegenomen, bijvoorbeeld in het geluidsonderzoek. Daarin wordt onder andere het type ondergrond meegenomen, dit is onder andere bepalend hoe ver het geluid weerkaatst. Voor nu voert het wat ver door om dit helemaal door te spreken, maar dit kan wel in de omgevingsraad.

35. U heeft windmolens weggehaald in Flevoland. In Buurse is er veel natuur en vindt er veel recreatie plaats. Waarom heeft u daar niet weer twaalf windmolens opgebouwd?

→ Dat is daar ook gebeurd. Daar kwamen grotere windmolens terug. De bestaande kleinere windmolens zijn inclusief fundament verwijderd. Er is opnieuw onderzocht wat de beste plekken zijn voor de nieuwere, grotere windmolens. Sommige kwamen terug op de plekken van de oudere windmolens, anderen moesten iets verderop worden geplaatst.

36. De windmolens zijn alleen niet zichtbaar als ze met de rug in het gras liggen. De voorwaarden van de gemeente zijn boterzacht. De gemeente heeft wel eisen gesteld dat

het zeker moet zijn dat de windmolens worden aangesloten op het net. Het elektriciteitsnetwerk zit propvol. Ik heb hierover gebeld met de netbeheerder, onze regio is pas over 11 jaar aan de beurt. Mijn voorstel is dat u geen beton in de grond stopt, zonder dat u weet dat u de windmolens kunt aansluiten op het elektriciteitsnetwerk.

→ Dat zullen we ook doen. De gemeente Haaksbergen heeft het over het zogenoemde stekkerrecht. Wij zijn het daar mee eens. We moeten eerst zekerheid hebben dat we de windmolens kunnen aansluiten, anders gaan we de bouw niet beginnen. Niemand gaat een onderneming beginnen zonder klanten. We zijn gekke Henkie niet. Banken zullen er ook geen geld instoppen als er geen aansluiting op het net is geregeld. Er is inderdaad sprake van netcongestie, dit is een punt van zorg. Dit is een probleem, in heel het land. Gelukkig wordt hier hard aan gewerkt, netbeheerders geven aan dat iedereen door moet gaan met de duurzame energieprojecten. Netbeheerders weten zo waar de zonneparken en windmolens landen en kunnen zo gericht investeren in het netwerk. We hebben gezien de doorlooptijd van de procedures de komende jaren nog geen aansluiting nodig, we verwachten dat dit bij elkaar komt. Er komen ook nieuwe oplossingen in beeld, bijvoorbeeld het rechtstreeks leveren aan een bedrijf. Hier zullen we ook naar kijken. We zullen geen windmolens bouwen die de stroom niet kwijt kunnen.

37. De bezoeker geeft aan dat ze er waarde aan hecht om haar zorg uit te spreken. Het is vanavond veel gegaan over kosten en baten in financiële zin. Mijn zorg is welzijn. Het gebied kenmerkt zich door natuur en recreatie. De bezoeker geeft aan niet te behoren tot de Haaksbergse gemeenschap, ze woont in Enschede in de wijk Helmerbroek. De bezoeker heeft een visualisatie aangevraagd bij de initiatiefnemers. Ze gebruikt liever de term windturbine in plaats van windmolen en nog liever het woord elektriciteitscentrale. De bomen in de omgeving zijn 30 meter hoog, de beoogde windmolens 280 meter. Als de bezoeker uit haar raam kijkt, ziet ze de windmolens. Dat blijkt uit de visualisaties. De bezoeker geeft aan vaak te wandelen in het gebied Buurserzand en daar vrijwilliger te zijn. De bezoeker geeft aan dat dit haar achtertuin is en dat ze veel verdriet heeft gezien de mogelijke komst van het windpark. Er volgt applaus vanuit de zaal.

→ Dat snappen we en we begrijpen u. Het zijn grote veranderingen die op de omgeving afkomen. Er zijn ook redenen waarom we dit project beginnen. Uiteindelijk zal er een zorgvuldige afweging moeten plaatsvinden. Voor nu moeten wij eerst aantonen dat het hier zorgvuldig kan, ecologie krijgt daarbij uitgebreid aandacht. Wij zijn wel heel duidelijk: wij zijn initiatiefnemers, wij denken dat wij hier op een zorgvuldige manier een windpark kunnen ontwikkelen en daar zetten we ons voor in. Uiteindelijk zal de provincie moeten beslissen of het windpark definitief doorgang kan vinden. Bij de weg naar het maken van een definitief plan willen wij de omgeving betrekken, bijvoorbeeld via de omgevingsraad waar we het gesprek op de inhoud kunnen aangaan met elkaar.

Vraag / opmerking bezoeker: Zakelijke, pragmatische aspecten kunnen mijn gevoel niet wegnemen.

38. Voor welke termijn vragen jullie de vergunning aan?

→ Dat weten we nu nog niet exact. De verwachting is dat wij voor de duur van 25 of 30 jaar de vergunning zullen aanvragen.

39. De provincie wil windmolens clusteren. De gemeente Enschede heeft geen definitief gebied aangewezen waar windmolens kunnen komen. Ze kunnen nu overruled worden door de

provincie. Zijn jullie in gesprek met grondeigenaren in Broekheurne? TP Solar is daar een zonnepark aan het ontwikkelen. Gaan jullie die stekker gebruiken?

→ Het antwoord is twee keer nee. Wij zien in Broekheurne geen ruimte voor de ontwikkeling van windmolens. We hebben met TP Solar geen contact over een gezamenlijke netaansluiting. De aansluiting van het zonnepark lijkt ons daar overigens ook te klein voor.

40. De bezoeker stelt meerdere vragen. Volgens haar klinkt de opzet van de omgevingsraad alsof de omgeving niets in de melk heeft te brokkelen. De omgeving heeft geen geld voor (tegen)onderzoek. Kunnen wij expertise via jullie kopen en bijvoorbeeld gebruik maken van de regeling van de energievoerderscoöperatie? Wie bepaalt wie er in de omgevingsraad mag? We hebben dan geen veto. Hebben wij dus niks te vertellen?

→ De financiering die de ECH via het EFO heeft geregeld, is gealloceerd geld. Het is bedoeld voor de ontwikkeling van het windpark, niet voor tegenonderzoek. De energievoerderscoöperatie heeft dat zelf geregeld. Indien u de mogelijkheden voor u zelf wilt verkennen, adviseren wij u om zelf contact op te nemen met EFO. Financiering vanuit de regeling van EFO voor ECH is hier niet voor bedoeld.

Wij als initiatiefnemers vinden het lastig om te bepalen wie er in de omgevingsraad mag. Wij hebben een open oproep gedaan. Stel dat 500 mensen zich aanmelden, dan moeten we wel goed gaan kijken hoe we het gaan opzetten zodat het werkbaar blijft. We hanteren de lijn van 10 x de tiphoogte, daarbinnen kan iemand zich aanmelden voor de omgevingsraad. Hier gaan we flexibel mee om. We stellen voor dat de omgevingsraad wordt voorgezeten door een onafhankelijk gespreksleider en secretaris. Die zijn er nu niet. Wij hebben die vraag ook gesteld aan de provincie. Als die er zijn, kunnen die ook een rol spelen in bepalen wie wel en niet kunnen meedoen, als er heel veel aanmeldingen voor de omgevingsraad zijn. Wij gaan geen personen aanwijzen die mee moeten doen in de omgevingsraad. Het staat u vrij om u aan te melden, het staat in principe open voor iedereen. We staan aan het begin. De eerste vraag is of hier interesse voor is in de omgeving.

De omgevingsraad heeft geen veto, daar zijn wij eerlijk over. Wij zijn verantwoordelijk voor het plan, wij moeten de keuzes maken. De inbreng van de omgevingsraad nemen wij wel serieus. Doordat u aan tafel zit, dwingt u ons tot nadenken. Je zit aan tafel en bent met elkaar in gesprek. Dat kan leiden tot verandering van het plan, bijvoorbeeld in de opzet van de onderzoeken.

41. In hoeverre is vliegveld Twente een belemmering?

→ Dit is geen belemmering. Het vliegveld hebben we meegenomen als onderdeel van de eerste haalbaarheidsscan. Er is allerlei wet- en regelgeving, wij kijken daar goed naar.

42. Kunt u iets concreter ingaan op de planning? Nu loopt het participatieproject, hoe lang gaat dat duren? Heeft u enig idee qua tijd?

→ Het is lastig om hier exact antwoord op te geven, dat is nu niet mogelijk. De eerste stap is dat de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau en het participatieplan ter inzage gaan. Dat zal waarschijnlijk dit najaar gebeuren. In 2025 kunnen we dan beginnen met de Milieueffectrapportage, dat kan zo een jaar duren. Dan moeten wij keuzes maken en besluiten nemen, dat zal grofweg in 2026 gebeuren. Dan vindt de besluitvorming door de provincie plaats. Eventueel moeten we naar de Raad van State, deze is momenteel erg druk. Dat kan ook meerdere jaren in beslag nemen. We werken met dit project aan de duurzaamheidsdoelstellingen voor 2030. We moeten heel hard werken om dit windpark te

hebben staan en draaien in 2030.

43. De bezoeker heeft een persoonlijke vraag aan Peter Bos. Woont u binnen 10x tiphoogte van een windpark?

→ Nee, er staat namelijk nog geen windpark in Twente.

Vraag / opmerking bezoeker: Praat u namens de hele ECH?

→ Ja.

Vraag / opmerking bezoeker: Geldt dit ook voor de mensen van Pure Energie? Zo ja, geeft dat niet te denken? U redeneert vanuit de getal van de minderheid. Hier wonen weinig mensen, dus zet ze hier maar neer, maar niet in de backyard van de initiatiefnemers.

→ Wij werken aan de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente Haaksbergen. Uw redenatie dat wij enkel op plekken actief zijn ver bij ons vandaan, werpen wij verre van ons. Wij snappen uw zorgen, deze bagatelliseren wij niet. Wij zijn daarin wel eerlijk: wij zijn dit project begonnen en willen dit realiseren.

Vraag / opmerking bezoeker: De provincie en de gemeente hebben dit gebied aangewezen. Daar lagen al contracten met de grondeigenaren, wat een toeval.

→ Dat is niet toevallig. In het gebied ligt fysieke ruimte. Overheden maken dezelfde ruimtelijke scan zoals wij dat hebben gedaan en zo komt iedereen die een scan maakt naar de mogelijkheden voor windmolens uit bij dit gebied.

44. De bezoeker is benieuwd naar de werking van slagschaduw, hoever reikt deze?

→ De slagschaduw kan op bepaalde dagen ver reiken, soms meer dan een kilometer. Op een zonnige dag wanneer de zon hoog staat, reikt de schaduw niet ver. We kunnen dit goed inzichtelijk maken aan de hand van zogenoemde slagschaduwkalenders via het slagschaduwonderzoek.

Vraag / opmerking bezoeker: De zon draait, nemen jullie dat dan mee?

→ Dat nemen we erin mee, dat is onderdeel van het onderzoek. We kunnen tot de minuut nauwkeurig uitrekenen of er bij een bepaald object kans is op slagschaduw. We mogen niet onbeperkt slagschaduw veroorzaken. De oude norm was dat op jaarbasis maximaal zes uur slagschaduw op een individuele gevel mag worden veroorzaakt. Met een stilstandsvoorziening kan dit ook in praktijk worden gebracht. De rekenmethode wordt dan in de windmolen geprogrammeerd. Als een woning dan zes uur slagschaduw heeft gehad, wordt de windmolen stilgezet en draait pas weer als de zon en daarmee de slagschaduw voorbij de woning is gedraaid. Dit is een bestaande techniek en wordt al bij veel windmolens toegepast.

Vraag / opmerking bezoeker: De bank zegt dan: u bent gekke Henkie. De windmolens moeten immers draaien, anders zijn er geen opbrengsten.

→ Dat zegt de bank niet. Bij te veel stilstand is er geen business case en gaan we niet naar de bank. Dit brengen we vooraf uitgebreid in kaart.

45. Gezondheid voor de mens is heel belangrijk, de windmolens zijn vlakbij achtertuinen van woningen gesitueerd. Maar wat gebeurt er met de dieren?

→ Wij moeten een heel uitgebreid ecologisch onderzoek doen. Wat leeft er qua diersoorten in de omliggende natuurgebieden? Wat zal het effect zijn? Ons plan moet voldoen aan de eisen uit de Wet Natuurbescherming. Kunnen we niet voldoen aan deze eisen, dan zijn er meerdere knoppen om aan te draaien zodat we de hinder op de natuur beperken. We

kunnen dat nu niet concreet aangegeven, want we hebben het ecologisch onderzoek nog niet laten uitvoeren. Dit is een belangrijk onderdeel van het plan. De provincie zal dit ook toetsen.

Daarmee wordt het plenaire deel van de informatieavond afgerond. De initiatiefnemers bedanken de aanwezigen en er is nog ruimte om na te praten. Tenslotte geven de initiatiefnemers aan dat de deelnemers van de informatieavond zich achterin de zaal kunnen aanmelden voor de digitale nieuwsbrief en de omgevingsraad.